

Lietuvos ūkis atšilimo ir sąstingio metais

Parengė:

Violeta Ladyš ir Agnieška Romelytė

Mirus Stalinui, pradėjęs valdyti Nikita Chruščiovas pradėjo dalinį stalininio režimo liberalizavimą, kuris vėliau pradėtas vadinti „atšilimu“. Šiuo periodu pradėti naikinti lageriai, paleista dalis tremtyje kalėjusiųjų politinių kalinių, sumažinti kultūros suvaržymai, sovietinio bloko šalių kontrolė. Tuo pat metu užmegzti diplomatiniai santykiai su Vakarais. Chruščiovas bandė reformuoti ekonomiką, ypač žemės ūkį.

Lietuvos ekonomika tada plėtojosi pagal sovietinį modelį gana sparčiai. Buvo plečiamos ir rekonstruojamos senos įmonės, kūrėsi naujos pramonės šakos. Keturi penktadaliai respublikos darbininkų dirbo miesto gamyklose, maždaug du trečdaliai – didelėse, naujesne technika aprūpintose įmonėse.

Žemės ūkio specializavimas

Žemės ūkio kolektyvizacija Lietuvoje buvo baigta 1953m. Žemės ūkyje buvo naudojamos 2 ūkių formos: kolūkiai ir tarybiniai ūkiai. Kolūkiai tvarkėsi savarankiškai, o tarybiniai ūkiai buvo pavaldūs žemės ūkio ministerijai. Ekonomiškai nestiprūs kolūkiai dažnai buvo paverčiami tarybiniais ūkiais. 7deš. pradėtas žemės ūkio specializavimas ir koncentracija. Tarybiniai ūkiai dažnai būdavo specializuoti: jie turėjo augalininkystės, gyvulininkystės, paukštininkystės, grūdų auginimo ar kitokią specializaciją. Lietuvos žemės ūkis pirmavo SSRS.

1959 m. buvo paleistas pirmasis Kauno hidroelektrinės agregatas, o 1962 m. elektros energiją pradėjo gaminti Elektrėnų elektrinė.

1962 m. Pradėjo veikti Vilniaus plastmasinių dirbinių gamykla.

1963 m. sieros rūgštį pradėjo gaminti Kėdainių chemijos gamykla.

1965 m. įsikūrė Kauno dirbtinio pluošto gamykla, moderniausia chemijos pramonės įmonė. Tai buvo viena didžiausių gamyklų Sovietų Sąjungoje ir Europoje.

Masinės represijos, prievartinis valstiečių ūkio kolektyvizavimas pokario metais labai nualino žemės ūkį. Beveik du dešimtmečius šis ūkis kopė iš krizės. Suteikus valstybės paramą žemės ūkis pamažu atsigavo ir septinto dešimtmečio pradžioje pasiekė prieškarinį lygį, vėliau tapo vienu iš pirmaujančių visoje Sovietų Sąjungoje. Ypač tam padėjo melioravimo darbai. Nusausintose žemėse buvo užauginama daugiau kaip trys ketvirtadaliai derliaus.

1957–1965 m. buvo pakeistas pramonės valdymas, nuo šakinio (pagal pramonės šakas), pereita prie teritorinio valdymo, pramonės valdymui Lietuvoje sudarius Liaudies ūkio tarybą. Šio pertvarkymo esmė buvo ta, kad apie 83% respublikos pramonės valdė Vilniuje veikusi LŪT. Tuo metu sumažėjo Sąjunginių institucijų komandavimas ir kontrolė. Vietiniai vadovai įgavo patyrimą vadovauti gamyba, o ištekliai buvo perskirstomi respublikos interesų tenkinimui, labiau atsižvelgiant į gyventojų poreikius. Tačiau 1965 m. Sovietų Sąjungoje pramonę vėl pradėjo valdyti ministerijos, LŪT buvo panaikinta. Tuo metu 28% respublikos pramonės vadovavimo teisė priklausė Sąjunginėms ministerijoms, 60% priklausė sąjunginiam-respublikiniam pavaldumui ir tik 12% pramonei vadovavo respublika. Taigi, didėjo valdymo centralizacija, Lietuvos pramonė darėsi vis labiau priklausoma nuo SSRS.

1964 m. Rudenį N. Chruščiovas buvo nušalintas nuo valdžios. Jį pakeitė Leonidas Brežnevas. Jo valdymas pasižymėjo centralizmu ir stiprėjančiu Lietuvos rusinimu. 1965 m. Jis padarė galą ribotai sąjunginių respublikų autonomijai ir įvedė griežtą centralizmą. Prasidėjo sąstingio laikotarpis.

Okupuota Lietuva, palyginti su kitomis sovietinėmis respublikomis, neblogai tvarkėsi įvairiose gyvenimo srityse.

Pramonės kūrimas

XXa. 6-7 dešimtmečiais Lietuva buvo smarkiai industrializuojama. Pramonė vystyta pagal SSRS poreikius, nepaisant ekologinių padarinių. Kuriamos SSRS karo ekonomikai būtinos sunkiosios pramonės, elektrotechnikos, chemijos įmonės. 6-7 deš. pastatyti Panevėžio „Ekranas“, Jonavos ir Kėdainių chemijos kombinatai, Vilniaus kuro aparatūros, grąžtų, „Elfos“ gamyklos. Didžioji pramonės įmonių dalis buvo sąjunginio pavaldumo. Lietuvos ūkio specializacija tapo chemijos, elektros prietaisų ir lengvoji pramonė. Lietuva tapo viena labiausiai industrializuotų SSRS dalių.

1975 m. Pradėjo dirbti Alytaus medvilnės kombinatas – didžiausia Lietuvos tekstilės įmonė, tais pačiais metais projektinį pajėgumą pasiekė Plungės dirbtinės odos gamykla – viena stambiausių šio profilio įmonių visoje Sovietų Sąjungoje

1980 m. paleista Mažeikių naftos perdirbimo įmonė

**Galvijų ir kiaulių skaičius 100ha
naudmenų nurodytose šalyse 1984m.
(vienetais)**

Šalis	Galvijai	Kiaulės
Lietuva	68	75
SSRS	22	14
Pasaulis	27	17

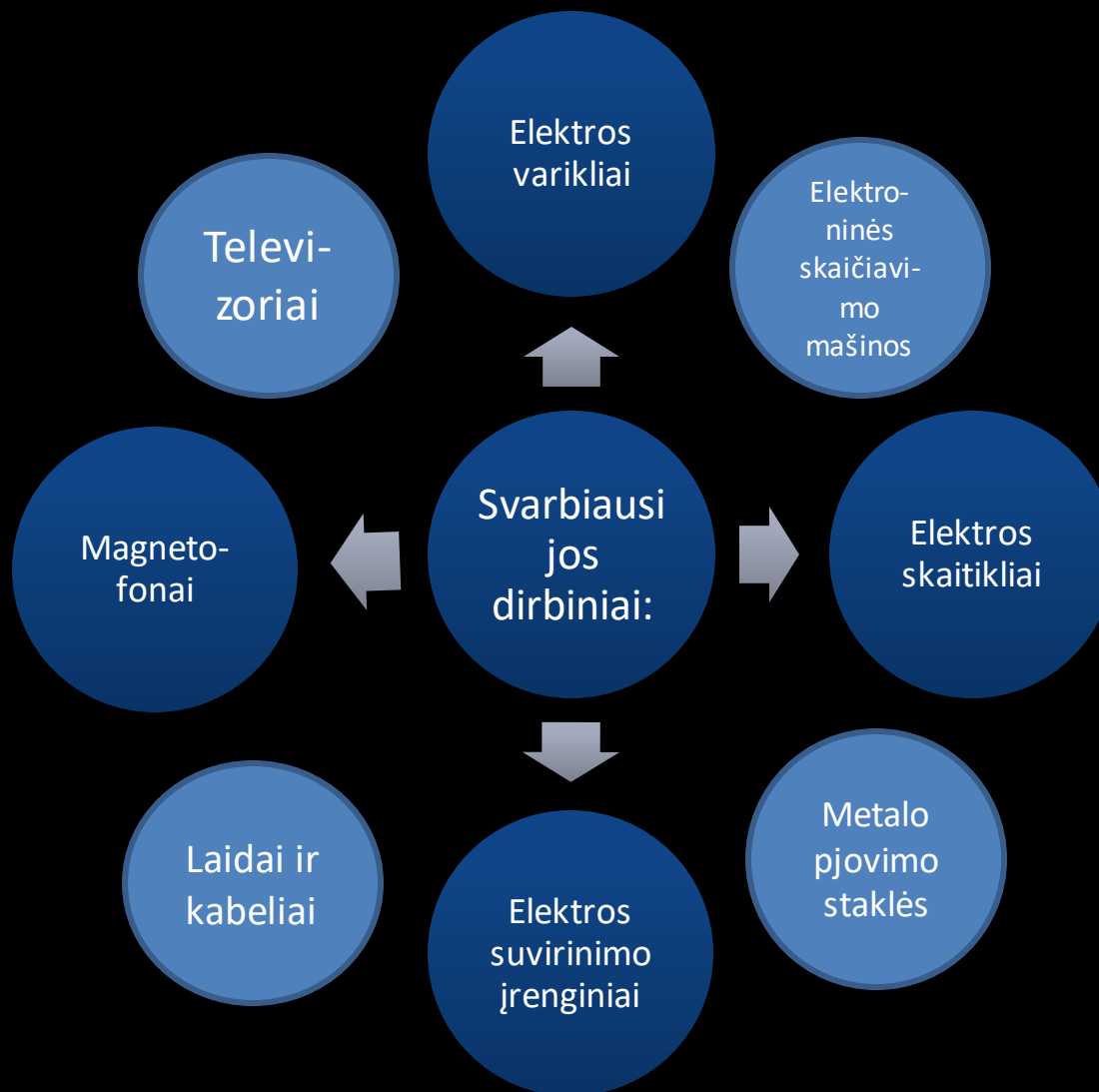
Galvijų skaičiumi Lietuva buvo viena iš pirmaujančių Europoje. Kiaulių ir galvijų auginimo rodikliai kelis kartus viršijo SSRS vidurkj.

**Mėsos, pieno ir kiaušinių produkcija 1980m.
Pagal ūkininkavimo formas (%)**

Produktai	Ūkiai	
	Kolektyviniai	Individualūs
Pienas	76	26
Mėsa	64	36
Kiaušiniai	61	39

Taigi net sovietmečiu Lietuvos ūkis, be individualių gamintojų, būtų buvęs daug skurdesnis.

Mašinų gamybos ir metalo pramonė tapo pagrindine sunkiosios pramonės šaka. Šiose įmonėse dirbo 2/5 krašto pramonės darbuotojų

Visas Lietuvos žemės ūkis(99%) ir beveik (90%) pramonės buvo pavaldūs Maskvai. Lietuvos prekybos ryšiai taip pat buvo sprendžiami Maskvoje. Iš pradžių Lietuva daugiausia eksportavo-mėsos ir pieno gaminių, o 9 deš. Jau daugiau buvo išvežama mašinų,metalo ir naftos bei chemijos pramonės produktų. Lietuvos eksporto struktūra nebuvo moderni ir krašto ūkiui naudinga, nes dominavo ne aukštos kokybės gaminiai. Lietuvos prekyba nukentėdavo ir dėl labai mažų žemės ūkio produktų kainų.

Šaltiniai:

- Vadovėlis (VII –VIII kl.) „Lietuvos praeities puslapiai”
- <http://www.mokslai.lt/referatai/referatas/antr-oji-sovietine-okupacija-lietuvoje-puslapis2.html>
- http://lt.wikipedia.org/wiki/TSRS_istorija